

TARTU ÜLIKOOL  
HUMANITAARTEADUSTE JA KUNSTIDE VALDKOND  
EESTI JA ÜLDKEELETEADUSE INSTITUUT

Mairin Mode

TERVITUSSÕNADE KASUTUSE VARIEERUMINE  
EESTIKEELSES SUULISES SUHTLUSES

Bakalaureusetöö

Juhendaja professor Renate Pajusalu

TARTU 2025

## **Autorsuse kinnitus**

Kinnitan, et olen käesoleva lõputöö ise kirjutanud ning toonud korrekselt välja teiste autorite panuse. Töö on kirjutatud, lähtudes Tartu Ülikooli eesti ja üldkeeleteaduse instituudi lõputöö nõuetest ning on kooskõlas heade akadeemiliste tavadega.

*Mairin Mode*

## Lühikokkuvõte

Käesolevas töös uurisin, milliste vestluspartneritega eestikeelses suulises suhtluses erinevaid tervitussõnu kasutatakse ehk kas ja kuidas mõjutavad tervitussõnade kasutust vestluspartneri vanus ja vestlejatevaheline tuttavus. Tervitussõnade kasutus varieerub suhtluses ning igal tervitussõnal on oma tähendusnüansid ja sobiv kasutuskontekst, mida peaks keelekasutaja pädevaks suhtlemiseks teadma. Tähendusnüansside ja sobiva kasutuskonteksti kindlaks tegemiseks on aga vajalik tervitussõnade kasutust uurida. Eesti keeles on tervitussõnu uurinud Andriela Rääbis (2006, 2009), kuid uurimused olid piiratud vaid telefonikõnedega ning uuritud andmed on nüüdseks umbes 20 aastat vanad. Seetõttu aitaks tervitussõnade uurimine anda parema ülevaate praegusest keelekasutusest.

Tervitussõnade kasutuse uurimiseks viisin läbi veebipõhise küsitluse, mis koosnes vaba vastusega küsimustest ja valikvastustega küsimustest, kus vastaja pidi hindama, kui palju kasutab ta eestikeelses suulises suhtluses igat etteantud 10 tervitussõna (*tere, tervist, tšau, tšauki, hei, jou, terekest, tervitus, ahoi, hello*) eri tüüpi vestluspartneritega.

Küsitluse vastuste põhjal selgus, et vestluspartneri vanus ja vestlejate tutvusaste mõjutavad tervitussõnade kasutust. Mida väiksem on vestlejatevaheline tutvusaste ja mida vanem on vestluspartner kõnelejaga võrreldes, seda väiksem on kasutatavate tervitussõnade variatiivsus ning seda rohkem kasutatakse sõnu *tere* ja *tervist*. Vaba vastusega küsimuste põhjal selgus, et vanemad inimesed on vastajate arvates tervitades formaalsemad, nooremad inimesed aga familiaarsemad ning kasutavad rohkem slängi ja ingliskeelseid sõnu.

**Võtmesõnad:** tervitamine, tervitussõnad, sotsiolingvistika

## Sisukord

Sissejuhatus.....	5
1. Taust.....	7
1.1. Tervitamine.....	7
1.2. Viisakusteooria .....	8
1.3. Varasemad uurimused tervitussõnade kohta.....	10
1.3.1. Eesti keel.....	10
1.3.2. Muud keeled.....	11
2. Materjal ja meetod .....	13
2.1. Uuritavad tervitussõnad .....	13
2.2. Küsitlus .....	15
3. Tulemused.....	17
3.1. Valikvastustega küsimused .....	17
3.2. Vaba vastusega küsimused .....	24
3.2.1. Kasutatavad tervitused, mida valikvastustes ei mainitud .....	24
3.2.2. Kas erinevas vanuses inimesed kasutavad erinevaid tervitussõnu?.....	26
3.2.3. Ootamatud tervitussõnad ja kahtlused tervitussõna kasutamisel .....	27
Kokkuvõte.....	30
Kirjandus.....	32
The variation of verbal greetings in Estonian. Summary .....	34
Lisa 1. Küsitlus .....	36

## Sissejuhatus

Tervitused on oluline osa suhtluspädevusest, mis on vajalik mis tahes kõnekogukonna liikmeks olemiseks. Tervitused on üks esimesi verbaalseid rutiine, mida lapsed õpivad, ning üks esimesi teemasid, mida õpetatakse võõrkeeletundides. (Duranti 1997: 63) Tervitussõnade pelgast ära õppimisest ei pruugi aga nende pädevaks kasutamiseks piisata, sest nende kasutus varieerub ning adekvaatseks suhtlemiseks oleks tarvis teada iga sõna jaoks sobivat kasutussituatsiooni. Samuti võib võõrkeelena kõnelejal olla probleeme suulisele argikeelele omaste tervitussõnade tundmisega. Näiteks on tulnud välja vene õppekeelega põhikoolist eestikeelsesse gümnaasiumisse läinud noortega tehtud intervjuudest, et neile valmistas raskusi tervitussõnade nagu *tšau*, *tšauki*, *hei* ja *hommik* kasutus, sest koolis neile taolisi argikeelseid sõnu ei õpetatud. Seega, kuigi tegu oli noortega, kes olid põhikooli eesti keele eksamil saavutanud maksimumilähedased tulemused, jäid nad siiski hätta emakeelena kõnelejate jaoks igapäevaste tervitussõnade mõistmise ja kasutamisega. (Praakli 2024; Praakli & Mandel 2025) Ka Sõnaveebist, õigekeelsussõnaraamatust või seletavast sõnaraamatust abi otsimisest ei pruugi tervitussõnade kasutuse varieerumise mõistmiseks piisata, sest kuigi mõne sõna puhul on selle tähenduse kirjelduses pisut kasutuskonteksti avatud või võib leida märgendi, et tegemist on näiteks argikeelse sõnaga, jääb üldiselt siiski segaseks, kellega ja mis olukorras mingit sõna kasutada sobib. Samas on selge, et erinevatel tervitussõnadel on keeles omad tähendusnüansid ning neid ei saa võtta täielike sünonüümidenä, mida saaks vabalt kasutada ükskõik millises situatsioonis.

Tervitussõnade kasutamise üle on arutletud ka meedias (vt nt Randoja 2014; ERR 2019; Toome 2025), samuti on tervitamist käsitletud etiketi- ja kombeõpetuses. Näiteks etiketiekspert Erika Kolbakovi sõnul peab teretamisel silmas pidama vanust, sugu ja sotsiaalset positsiooni, nii peab esimesena tervitama laps täiskasvanut, noorem vanemat, mees naist ja madalamal sotsiaalsel positsioonil olija kõrgemat, kui aga vanus, sotsiaalne positsioon ja sugu on võrdsed, tervitab esimesena see, kes esimesena jõuab. Konkreetsete tervitussõnade kasutuse kohta toob Kolbakov näiteks välja, et sõna *tšau* võiks jääda kitsamasse tutvusringi, seda sobib kasutada sõprade ja lähedastega, kui see on omavahel kombeks. (Toome 2025) Samas ei pruugi etiketialased ettekirjutused vastata kõnelejate tegelikele arvamustele ja reaalsele keelekasutusele.

Teaduslikult on eesti keeles tervitussõnade kasutust uuritud vähe. Andriela Rääbis (2006, 2009) on telefonivestlusi uurides pööranud tähelepanu muuhulgas ka tervitussõnade kasutusele, kuid uurimused olid piiratud vaid telefonikõnedega ehk spetsiifilise suhtlusolukorraga ning

uuritud andmed on nüüdseks umbes 20 aastat vanad. Seetõttu aitaks tervitussõnade uurimine anda parema ülevaate praegusest keelekasutusest. Lisaks võiksid saadud teadmised olla kasulikud eesti keelt võõrkeelena õppimisel ja õpetamisel.

Käesoleva töö eesmärk oli teada saada, milliste vestluspartneritega eestikeelses suulises suhtluses erinevaid tervitussõnu kasutatakse. Vähemal määral pöörasin uurimise käigus tähelepanu ka sellele, kas tervitussõnade kasutust mõjutavad ka kõneleja enda omadused ehk kõneleja sugu, vanus, emakeel ja teised osatavad keeled. Töö uurimisküsimused olid järgmised:

- Kas ja kuidas mõjutab tervitussõnade kasutust vestluspartneri vanus?
- Kas ja kuidas mõjutab tervitussõnade kasutust vestlejate omavaheline tutvusaste?

Tervitussõnade kasutuse uurimiseks viisin läbi veebipõhise küsitluse. Küsitlus koosnes vaba vastusega küsimustest ja valikvastustega küsimustest, kus vastajad pidid hindama, kui sageli nad eestikeelses suulises suhtluses igat etteantud 10 tervitussõna (*tšau, tšauki, tere, tervist, hei, jou, terekest, tervitus, ahoi, hello*) eri tüüpi vestluspartneritega kasutavad. Vaba vastusega küsimustes küsisin vastajatelt, kas neile meenub lisaks valikvastustega küsimustes mainitutele veel tervitussõnu, mida nad eestikeelses suulises suhtluses kasutavad, kas nad on märganud, et erinevas vanuses inimesed kasutavad erinevaid tervitussõnu, ning kas neile meenub mõni olukord, kus keegi tervitas neid ootamatu tervitussõnaga või kus nad ise kahtlesid, millist tervitussõna kasutada. Uurimus põhines seega keelekasutajate arvamusel tervitussõnade kasutuse kohta, mitte tegelikul keelekasutusel. Valikvastustega küsimustest saadud vastuseid analüüsisin kvantitatiivselt ja vaba vastusega küsimuste vastuseid kvalitatiivselt.

Töö koosneb kolmest suuremast peatükist. Esimene on taustapeatükk, milles käsitlen tervitamise olemust ja viisakusteooriat ning toon välja varasemaid uurimusi tervitussõnade kohta. Teises peatükis tutvustan oma töö praktilise osa materjali ja meetodit ehk uuritavaid tervitussõnu ja läbiviidavat küsitlust. Kolmandas peatükis analüüsin küsitlusest saadud vastuseid ja teen nende põhjal järeldusi tervitussõnade kasutuse kohta.

# 1. Taust

## 1.1. Tervitamine

Tervitamine on universaalne nähtus, mille olemus võib küll ühiskonniti varieeruda, kuid mis eksisteerib siiski pea kõigis kultuurides (Firth 1972; Ferguson 1976: 137; Kendon 1990: 154; Duranti 1997). Adam Kendon (1990: 153) on tervituse mõistet defineerinud kui sotsiaalse suhtluse ühikut, mida inimesed kasutavad tihti üksteisega kohtudes ning mis koosneb omavahel žestide või lausungite vahetamisest, millega kumbki osapool annab teisele märku, et teda on nähtud. Raymond Firthi (1972: 1–2) järgi on tervitamine teise inimesega kohtumise tunnistamine sotsiaalselt vastuvõetavaks, sotsiaalse suhte loomine või jätkamine ja teise inimese tunnustamine sotsiaalse entiteedina. Samuti on Firthi sõnul tervitamist nähtud kui informatsiooni edastamist ja/või emotsioonide väljendamist, näiteks antakse tervitustega teada oma kohalolust või väljendatakse rõõmu kellegi saabumise üle. (Firth 1972: 1–2)

Tervituste peamine funktsioon on suhtluse alustamine (Rääbis 2009: 59). Lisaks on tervitustel ka tähelepanu saamise ja suhtlejate vahel ühise suhtlusvälja loomise funktsioon (Duranti 1997: 68). Firth (1972: 30–32) on toonud välja tervitamise kolm peamist sotsiaalset funktsiooni: teise inimese tähelepanu tõmbamine, teineteise identifitseerimine ja sotsiaalses kontaktis ebakindluse vähendamine (eriti kui vestlejad pole varasemalt tuttavad). Samuti on Firthi arvates oluline, et tervitamine väljendab vestlejate staatust. (Firth 1972: 30–32)

Tervitustel on oluline roll inimestevaheliste suhete haldamises. Tervitustega antakse märku, milline on vestlejate sotsiaalne staatus, milline on nende omavaheline tutvusaste, kui palju nad üksteisele meeldivad ja millised rollid neil järgnevas vestluses olema saavad. (Kendon 1990: 153–154) Tervitamisvormelite varieerumist mõjutab kultuur, aga ka sotsiaalne situatsioon, näiteks olukorra formaalsus, vestlejate eelnev tutvus jm (Firth 1972: 3–4). Näiteks on leitud, et Ameerika Ühendriikides on tervitamine mõjutatud inimeste regionaalsetest, etnilistest, soolistest, vanuselistest ja staatuslikest erinevustest (Wolfram & Schilling 2015: 117). John Laver on 1981. aastal Briti inglise keele kohta välja toonud, et tervitusvormelite kasutust mõjutavad tutvusaste, vanus, sugulussuhted, kõrgem või madalam positsioon, sotsiaalne klass, sugu, olukorra markeeritus (st olukord, kus mängib rolli kõnelejate n-ö ametlik, mitte isiklik identiteet, nt kui suhtlus leiab aset kohtus, ametlikul kohtumisel, parlamendis vms) ja *dispensation* (st et vanem või kõrgemal positsioonil vestleja on julgustanud kõnelejat normist kõrvale kalduma, nt olema vähem ametlik). Samuti on ta märkinud, et vormelite valik sõltub tihti kõneleja omadustest peaaegu sama palju kui kuulaja omadest. (Laver 1981: 298–300)

Charles A. Ferguson (1976: 145) väidab, et vormelite, sh tervituste ja sotsiaalsete tegurite vaheline seos on universaalne. Samuti ütleb ta, et viisakusvormelite ja sotsiaalse staatuse vahelist seost võib vaadata kahte pidi: kas sotsiaalne staatus kajastub loomulikult viisakusvormelite kasutuses või viisakusvormelite ülesanne on markeerida sotsiaalset staatust. (Ferguson 1976: 145) Seega võib öelda, et tervitussõnade kasutuse varieerumine nii tuleneb situatsioonilistest ja vestlejatega seotud sotsiaalsetest teguritest kui ka peegeldab neid.

Kuigi tervitamiskäitumist käsitletakse tihti nii, nagu see oleks inimeste spontaanne emotsionaalne reaktsioon kokkusaamisele, siis on see tegelikult siiski suures osas konventsionaliseeritud, kusjuures konventsioonid on pigem kultuurispetsiifilised, mitte universaalsed. Seega võiks tervitamist käsitleda kui rutiini või rituaali, sest see järgib kindlaid mustreid. (Firth 1972: 29; Ferguson 1976) Siinkohal tähendab rituaali mõiste kommunikatiivseid, kuid arbitraarseid formaalseid protseduure, millel on võime kontrollida või regulariseerida sotsiaalset situatsiooni (Firth 1972: 3). Kui konventsionaliseerunud rituaalsed väljendid nagu tervitused on puudu, siis nende puudumist võidakse tõlgendada kui ebaviisakust (Watts 2003: 182). Näiteks on välja toodud, et pärsia keeles on tervitusele mitte vastamine märk ülbusest ja vaenulikkusest (Moradi 2017). Tervitamine kui keeleline rutiin ei ole tähendusetu ja mehaaniline sotsiaalne käitumine, vaid on oluline strateegia vestlejate sotsiaalse identiteedi ja suhete juhtimiseks. Keelelise rutiini valik peab olema kooskõlas vestluskaaslase sotsiaalse staatusega, vestlejate tutvusastmega ja olukorrast tulenevate asjaoludega, nagu näiteks vestlusolukorra formaalsuse aste või vestluse toimumispaiga eripära. (Laver 1981: 296, 304) Tervitamine on tihedalt seotud ka viisakusega, sest keelelise rutiinina on tervitamine üks viisaka käitumise meetod ning keelelisi rutiine kasutatakse viisakuse normide järgi (Laver 1981: 289–290).

## 1.2. Viisakusteooria

Ehkki viisakus võib tunduda kui igapäevane ja üsna lihtne mõiste, pole seda nii lihtne selgelt defineerida, eriti arvestades, et eri keeltes ja kultuurides ning eri ajastutes defineeritakse viisakust erinevalt (Watts 2003; Pajusalu 2019: 136). Richard J. Watts eristab kahte erinevat viisakuse tähendust: 1) viisakus kui tavaliste keeletekstenite hinnang sellele, mis on viisakas käitumine, 2) viisakus kui teoreetiline termin universaalses viisakuse teoorias, mis viitab teiste inimestega arvestamist silmas pidavatele sotsiaalse käitumise viisidele (Watts 2003). Renate Pajusalu (2019: 133–134) on toetudes sõna *viisakus* esinemustele TÜ eesti kirjakeele korpusel öelnud, et viisakus võib eesti keeles väljenduda nii öeldu vormis kui sisus, kuid ka

mittekeelelises käitumises. Kõigi viisakusega seotud käitumisviiside puhul on ühine aga see, et midagi tehakse või ei tehta sotsiaalsetel põhjustel ehk teise inimese tunnetega arvestamiseks. (Pajusalu 2019: 133–134) Viisakus, sh viisakas keelekasutus, ei ole kaasasündinud, seda tuleb õppida ja sotsialiseerumise käigus omandada (Watts 2003: 9).

Kõige tähtsam teoreetiline käsitlus keelelisest viisakusest on Penelope Browne ja Stephen C. Levinsoni viisakusteooria, mis on domineerinud üle kõigi teiste katsete keelelise viisakuse üle teoretiseerida ning olnud väga mõjukas alates selle esmakordsest avaldamisest 1978. aastal (Watts 2003: 10). Browne ja Levinsoni viisakusteooria põhineb eeldusel, et iga kõneleja keelelist käitumist suhtluses mõjutavad ratsionaalsus ja „nägu“. Ratsionaalsuse all peetakse silmas, et kõnelejad valivad selliseid keelelisi vahendeid, mis rahuldavad nende eesmärke. Nägu tähendab kõneleja avalikku minapilti, mille säilitamisega suhtluses pidevalt tegeletakse. Kõigil ühiskonna kompetentsetel täiskasvanud liikmetel on nägu ja nad teavad, et ka teistel on nägu. Nägu on haavatav ja suhtluses pidevalt ohus ning seda on võimalik kaotada, säilitada ja tugevdada. Kuigi näo olemasolu on universaalne, võib selle konkreetsem olemus eri kultuurides varieeruda (nt millised on inimese isikliku territooriumi täpsed piirid ja millised osad inimese isiksusest on avalikuks väljendamiseks olulised). (Brown & Levinson 1987: 58–64)

Nägu koosneb kahest aspektist: negatiivne ehk distantseeriv nägu ja positiivne ehk lähendav nägu. Negatiivset nägu iseloomustab soov olla vaba ning oma valikutes ja tegudes iseseisev, sõltumatu kellegi teise käskudest või millegi pealesurumisest. Positiivne nägu tähendab soovi pälvida teiste heakskiitu ja tunnustust, et kõneleja tahtmisi või nendest tahtmistest tulenevaid tegusid, väärtusi jm peetaks teiste poolt ihaldatavaks. Suhtluses tuleb aga ette verbaalseid või ka mitte-verbaalseid suhtlusakte, mis ohustavad negatiivset või positiivset nägu ehk on vastuolus ühe ja/või mõlema osapoole negatiivse või positiivse näo soovidega. Näiteks ohustab negatiivset nägu käsutamine või ähvardamine ning positiivset nägu kritiseerimine või vastuolulistest teemadest rääkimine. Selleks et üksteise nägu säilitada, välditakse suhtluses tavaliselt nägu ohustavaid tegusid või üritatakse ohtu muude strateegiate abil minimeerida. (Brown & Levinson 1987: 58–68; Pajusalu 2019: 135) Näo ohustamise riski aitavad vähendada näiteks keelelised rutiinid nagu tervitamine (Laver 1981: 289–290). Seega, kuna nägu koosneb soovidest, mida on võimalik rahuldada ainult teiste tegude abil, kuna tavaliselt sõltub kõnelejate näo säilitamine sellest, et ka teiste nägu säilitatakse, ja kuna näo ohustamise korral kõnelejad eeldatavalt seda kaitsevad, on osapooltel suhtluses tavaliselt ühine huvi üksteise nägu säilitada. (Brown & Levinson 1987: 58–68; Pajusalu 2019: 135)

Olenevalt sellest, kas püütakse täita negatiivse või positiivse näo vajadusi, kasutatakse kas negatiivset ehk distantseerivat viisakust või positiivset ehk lähendavat viisakust. Negatiivne viisakus on seotud lugupidamist ja sotsiaalset distantsi näitava käitumisega. Näiteks on negatiivse viisakuse strateegiad teietamine, viisakas pessimism ja vestluskaaslasele valikuvõimaluste jätmine, st näiteks kelleltki midagi paludes oma palve esitamine nii, et see ei eelda, et palve kindlasti täidetakse, vaid et teisele jääks võimalus ära öelda ja mitte tegutseda, näiteks „Kas te saaksite selle raamatu mulle kunagi tuua?“. Positiivne viisakus on seotud familiaarsuse ja naljatleva käitumisega, üksteise isikust huvitatuse ja ühiste tahtmiste ja teadmiste näitamisega. Näiteks on positiivse viisakuse strateegiad vestluskaaslase vastu tuntava huvi, heakskiidu ja osavõtlikkusega liialdamine, vestluskaaslaste soovide täitmine, vestluskaaslasega ühtekuuluvuse väljendamine. (Brown & Levinson 70, 101–210; Pajusalu 2019: 135)

Nagu varem mainitud, on tervitamine osa viisakast käitumisest (Laver 1981: 289–290). Seda ilmestab näiteks asjaolu, et Renate Pajusalu on eesti keele puhul leidnud, et Oskar Lutsu „Kevades“ ja „Suves“ on viisakust mainitud tihti just tervitamise puhul (Pajusalu 2019: 142). Rutiinne nagu tervitamine kasutatakse viisakuse normide järgi. Tervitades vastavalt viisakuse normile tunnustatakse vestluspartneri sotsiaalset staatust ja vestlejatevahelist tutvusastet. Viisakuse normist kõrvale kaldumine tähendab püüet muuta suhtlejatevahelist sotsiaalset suhet lähedasemaks või kaugemaks. Taolise viisaka käitumise fundamentaalne põhjus on ühe või mõlema vestleja näole tähelepanu pööramine. Suhtluses üritatakse näo ohustamise riske minimeerida ning selle saavutamiseks kasutatakse olukorra jaoks sobivat viisakat käitumist. (Laver 1981: 289–290, 304)

### **1.3. Varasemad uurimused tervitussõnade kohta**

#### **1.3.1. Eesti keel**

Eesti keeles on tervitussõnu uuritud laiemate uurimuste käigus. Näiteks Andriela Rääbise (2009) doktoritööst selgus, et 1997.–2006. aastal salvestatud eestikeelsetes telefonikõnedes kasutati selgelt kõige sagedamini tervitussõna *tere*, samuti olid levinud sõnad *tervitus* ja *tšau*, kusjuures *tšau* oli kasutusel eelkõige noorte vestlustes. Rääbise uurimusest tuli ka välja, et helistajate tervitussõnade ja -väljendite kasutus sõltus sellest, kellele helistati ja milline oli nende omavaheline suhe. Näiteks kasutas üks noor naine sõbrannaga sõna *tšau*, kuid vanaema, õe ja emaga *tere*, ning üks noor mees tervitas venda sõnaga *tšau*, vennanaist aga sõnaga *tere*. Materjalis leidis vaid üks helistaja, kes kasutas kõigi vestluspartneritega samasugust tervitust

(*tere* ja vestluspartneri nimi, nt *tere Eller*). Olenevalt situatsioonilistest ja muudest teguritest võisid vestlejad erinevalt tervitada ka sama inimest. Näiteks leidis Rääbis näiteid sellest, et kui vestluses võis aimata ette tulevat midagi probleemset, valiti pikem või argisem tervitus, et luua vestluspartneriga lähedasem kontakt. (Rääbis 2009: 61–64, 85)

2006. aastal ilmunud artiklis uuris Andriela Rääbis infodialoogide alustamist institutsionaalsetes telefonikõnedes, kus vestlejad on enamasti omavahel võõrad (Rääbis 2006: 143). Kui mõnes teises keeles võib võõraste inimeste vahelistes telefonikõnedes tervitus tihti puududa, siis eesti keeles tervitasid ka võõrad telefonis vestlejad üksteist peaaegu alati (Rääbis 2009: 59–60; Rääbis 2006: 145). Väga suures enamuses kasutati uuritud telefonikõnedes tervitussõna *tere*, samuti esines sõna *tervist* ning situatsioonilisi tervitusi nagu *tere päevast*, *tere õhtust* jms. Sõnu *tervitus* ja *tšau* kasutati kumbagi vaid ühel korral. (Rääbis 2006: 145–146)

### 1.3.2. Muud keeled

Kui eesti keeles konkreetset tervitussõnade kasutust ja selle varieerumist eraldi uuritud ei ole, on seda siiski tehtud erinevate teiste maailma keelte puhul. Näiteks on 2020. aastal avaldatud uurimus Rootsis ja Soomes kõneldava rootsi keele kohta (Nilsson jt 2020), kus uuriti suuliselt tervitusi omavahel võõraste töötajate ja klientide vahel teenindusolukordades (täpsemalt olid need olukorrad piletite ostmine ja info küsimine). Enamik vestlustest toimusid silmast silma, osa Rootsi vestlustest olid ka telefonikõned. Uurimusega taheti teada saada, kas ja kuidas mõjutavad tervitamist riik, regioon, vestluse toimumiskoht, vanus, sugu, osalejate roll (st teenindaja vs. klient) ja meedium (st telefonikõned vs. silmast silma vestlused). Uurimuse tulemusena leiti, et osalejate roll tervitamist ei mõjutanud, kuid riik, regioon, vestluse toimumiskoht, vanus, sugu ja meedium mõjutasid tõepoolest tervitussõnade kasutust. Näiteks tuli välja, et tervitussõna *tjena* kasutasid peamiselt Rootsi noored mehed tervitades teist noort meest ning väljendit *god dag* peamiselt Soome vanemad inimesed või teised vanusgrupid vanemate inimeste poole pöördudes. *Hej* oli aga kõige levinum ja neutraalne tervitussõna. Lisaks täheldati, et üsna tihti kordasid teisena tervitajad esimese tervitaja öeldud sõna. Seega näitas uurimus, et vestlejad kohandavad oma tervituskäitumist vastavalt vestluspartnerile ja et (vähemalt osade) tervitussõnade ja -väljenditega mitte ainult ei alustata vestlusi, vaid nendega saab ka näidata vestluspartnerite vahelise sotsiaalse distantssi määra. (Nilsson jt 2020)

Kui Nilsson jt võrdlesid omavahel kahes erinevas riigis räägitavat rootsi keelt, siis Roozbeh Moradi on 2017. aastal avaldatud uurimuses võrrelnud omavahel pärsia ja inglise keelt. Nimelt uuris ta, kuidas mõjutavad sotsiaalne distant, vanus ja sugu tervitamist pärsia ja inglise keeles.

Tulemusena selgus, et mõlemas keeles mõjutas tervitusi vanus, sugu aga mängis tervitamisel rolli küll pärsia keeles, kuid inglise keeles mitte olulisel määral. Nii pärsia kui inglise keeles täheldas Moradi, et tavaliselt tervitab esimesena madalama sotsiaalse staatusega inimene, kuid leidis ka juhtumeid, kus see reegel ei kehti. (Moradi 2017)

## 2. Materjal ja meetod

### 2.1. Uuritavad tervitussõnad

Käesolevas töös võtan lähema uurimise alla 10 tervitussõna: *tšau*, *tšauki*, *tere*, *tervist*, *hei*, *jou*, *terekest*, *tervitus*, *ahoi*, *hello*. Uuritavate tervitussõnade välja valimiseks koostasin Sõnaveebi, sünonüümisõnastiku (2007) ja oma tähelepanekute põhjal kõigepealt nimekirja võimalikult paljudest eesti keeles kasutatavatest tervitussõnadest. Seejärel valisin nende hulgast 10 tervitussõna, mis tundusid kõige levinumad ja mis ei ole seotud mingi kindla situatsiooniga, näiteks jäid välja *tere hommikust*, *tere tulemast*, *(tere) jõudu*, *jätku leiba*, *halloo* jms. Otsustasin uurimusse kaasata ka ingliskeelse sõna *hello*, kuna olen tähele pannud selle kasutamist eestikeelses suulises suhtluses ning leidsin, et uurimus annab hea võimaluse saada aimu, kui palju seda eesti keeles kasutatakse.

Sõna *tšau* on laensõna, mis on eesti keelde tulnud itaalia keelest, sõnast *ciao*. *Ciao* on omakorda välja kujunenud veneetsiakeelsest väljendist *s'cia(v)o* või *s'cia(v)o vostro*, mis otsetõlkes tähendab (*olen*) *teie ori* ehk vabamalt tõlgituna (*olen*) *teie teenistuses*. Aja jooksul levis lühenenud vorm *ciao* Veneetsia piirkonnast ülejäänud Itaaliasse ning hiljem ka teistesse maailma riikidesse. Eesti keelde jõudis *ciao* ilmselt itaalia filmide ja muusika kaudu umbes 1950.–1970. aastatel. (Meguschar 2004; Randoja 2014) *Tšaul* on eesti keeles palju variante ja tuletatud vorme, näiteks *tšauki*, *tšao*, *tsau*, *tsauka*, *sau*, *tšau-tšau*, *tšau-pljau* jne (Meguschar 2004). Fulvio Meguschar on 2004. aastal ilmunud artiklis täheldanud, et *tšau* on eesti keeles niivõrd juurdunud, et „esineb kõigi kõnelejate keelepruugis, olenemata nende ühiskondlikust, geograafilisest või ealisest erinevusest” (Meguschar 2004: 213). Meguschar väidab, et kui itaalia keeles kasutatakse *ciaod* samal määral nii tervituse kui hüvastijätuna, kuigi sõnaraamatutes defineeritakse seda peamiselt hüvastijätusõnana, siis eesti keeles on *tšau* peamiselt just hüvastijätku funktsioonis (Meguschar 2004). Ka Andriela Rääbis (2009: 62) on 1997.–2006. aastal salvestatud eestikeelseid telefonikõnesid uurides leidnud, et *tšau* esines hüvastijätuna tunduvalt rohkem kui tervitusena. Praeguseks võib olukord siiski olla muutunud. EKI ühendsõnastik 2025 ja EKSS 2009 defineerivad *tšau*-d kui tervitus- ja hüvastijätusõna, kusjuures EKSS-i järgi on tegemist „noortepärase tervitus- ja hüvastijätusõnaga“. Nii ühendsõnastikus, EKSS-is kui ka ÕS-is on *tšau*-l juures kõne- või argikeelse sõna märgend. (EKI ühendsõnastik 2025; EKSS 2009; ÕS 2018)

*Tšauki* on üks levinuim, kui mitte kõige levinum *tšau* variant (Meguschar 2004). EKI ühendsõnastikus on see esitatud vaid kirjpildiga *tsauki* ning selle tähenduseks on märgitud

„tervitus- ja hüvastijätusõna“. Samuti on sellel juures kõnekeelsuse märgend. (EKI ühendsõnastik 2025) EKSS-is (2009) ja ÕS-is (2018) *tšauki*-t ega ka ühtegi teist varianti peale *tšau/tšao* välja toodud pole.

Sõna *tere* on EKSS-i põhjal „kõige üldisem kohtumisel v. kellegi poole pöördumisel kasutatav tervitussõna; ka paarissõnana“ (EKSS 2009). Sellest võiks järeldada, et *tere* peaks olema neutraalne tervitussõna, mida kasutatakse igasuguste inimestega ja igasugustes situatsioonides. EKI ühendsõnastik kirjeldab, et *tere* on „tervitusõna, mida kasutatakse kohtumisel või kellegi poole pöördumisel“. Samuti leiab Sõnaveebist etümoloogia kohta info, et *tere* on sõna *terve* kuluvorm. (EKI ühendsõnastik 2025)

Sõnal *tervist* on EKI ühendsõnastikus täpselt sama definitsioon mis sõnal *tere*: „tervitusõna, mida kasutatakse kohtumisel või kellegi poole pöördumisel“ (EKI ühendsõnastik 2025). EKSS-is leiab tervitussõna *tervist* märksõna *tervis* alt, kus on selle kasutuse kohta kirjas „kohtumisel kasutatava üldise tervitussõnana“ (EKSS 2009).

Sõnal *hei* on EKI ühendsõnastikus kaks tähendust: „hüüatus kellegi tähelepanu äratamiseks (nt et kedagi kutsuda, kõnetada)“ ja „sõbramehelik tervitussõna“. Kuigi tervitussõnana on seda kirjeldatud kui sõbramehelikku, pole sellel siiski juures kõnekeelsuse märgendit nagu *tšau* puhul. (EKI ühendsõnastik 2025) EKSS defineerib *hei*-d kui „hüüatus hoiatamiseks, õhutamiseks, kutsumiseks, kõnetamiseks, tähelepanu äratamiseks“ (EKSS 2009).

Sõna *jou* on EKI ühendsõnastiku järgi samuti „sõbramehelik tervitussõna“, kuid erinevalt *hei*-st on sellel juures märgend *kõnekeelne* (EKI ühendsõnastik 2025). Sellest võiks järeldada, et *jou* on kõnekeelsem ehk argisemas kasutuses kui *hei*. EKSS-is ja ÕS-is sõna *jou* pole (EKSS 2009, ÕS 2018).

*Terekest* on EKI ühendsõnastiku järgi „tervitusõna, mida kasutatakse kohtumisel või kellegi poole pöördumisel“ nagu ka *tere* ja *tervist*, kuid erinevalt nendest on *terekest* märgitud kõnekeelseks (EKI ühendsõnastik 2025). Ka EKSS märgib sõna kõnekeelseks ning ÕS argikeelseks. EKSS-is on sõna *terekest* tähendust seletatud sõnadega „tere, *tervist*“. (EKSS 2009, ÕS 2018)

Sõna *tervitus* peamine tähendus on „tervitamine; žestid, sõnad, väljendid vm, millega tervitatakse nt kellegagi kohtudes, kedagi vastu võttes“, kuid see on kasutusel ka tervitussõnana (EKI ühendsõnastik 2025). EKSS-is ja ÕS-is on see tervitussõnana märgitud kõnekeelseks/argikeelseks, EKI ühendsõnastikus aga mitte (EKI ühendsõnastik 2025, EKSS 2009, ÕS 2018).

Sõna *ahoi* erineb teistest selle poolest, et ei EKI ühendsõnastikus, EKSS-is ega ÕS-is pole välja toodud selle kasutust tervitussõnana. EKI ühendsõnastiku põhjal on *ahoi* „tähelepanu

tõmbav või millelegi juhtiv hüüatus“, EKSS-ist leiab sama kirjelduse lõpust ka märke „hrl. meremeestel“. (EKI ühendsõnastik 2025; EKSS 2009; ÕS 2018)

*Hello* puhul on tegemist ingliskeelse sõnaga, mida eestikeelses suhtluses peaks seega käsitlema kui tsitaatsõna. EKI ühendsõnastik toob *hello* kohta neli tähendust: „tervitussõna, mida kasutatakse kohtumisel või kellegi poole pöördumisel“, „tervitussõna „tere“; teretus“, „hüüe endast märku andmiseks, mida hrl kasutatakse telefonikõnet alustades“ ja „hüüatus, mis osutab imestusele, nõutusele, nõustumatusele“. Eestikeelsete vastetena on kahe esimese tähenduse puhul välja toodud sõnad *tere*, *tervist*, *terekest* ning kahe viimase tähenduse puhul *hallo*, *halloo*. (EKI ühendsõnastik 2025)

Kokkuvõtlikult on seega argi- või kõnekeelseks märgitud sõnad *tšau*, *tšauki*, *jou*, *terekest* ja *tervitus*. Täissünonüümideks ehk sellisteks sõnadeks, mille tähenduse seletus on täpselt sama, on EKI ühendsõnastikus (2025) märgitud *tere*, *tervist* ja *terekest* (kuigi *tere* ja *tervist* pole märgitud kõnekeelseks, aga *terekest* on), *tšau*, *tšao*, *tsau* ja *tsauki* ning *hei* ja *jou* (kuigi *hei* pole märgitud kõnekeelseks, aga *jou* on).

## 2.2. Küsitlus

Tervitussõnade kasutuse uurimiseks viisin läbi veebiküsitluse LimeSurvey keskkonnas (vt lisa 1). Küsitlust jagasin oma tuttavate üliõpilaste ja oma erialaga seotud üliõpilaste seas ning palusin neil võimaluse korral küsitlust omakorda edasi levitada. Seega oli tegemist mugavusvalimiga. Küsitlus koosnes 8-st valikvastustega ja 3-st vaba vastusega küsimusest. Lisaks oli küsitluse alguses sissejuhatav tekst, milles informeerisin vastajat, millest küsitlus koosneb, kui kaua vastamine aega võtab, et vastused on anonüümsed jms.

Valikvastustega küsimuste puhul pidi vastaja hindama, kui palju kasutab ta eestikeelses suulises suhtluses igat etteantud 10 tervitussõna eri tüüpi vestluspartneritega. Vestluspartnerite tüübid olid 1) vanemad, 2) vanavanemad, 3) lähedane sõber, 4) õppejõud, 5) kaastudeng, kellega koos pead hakkama tegema rühmatööd, aga kellega räägid esimest korda, 6) teenindaja poes või kohvikus, 7) endast noorem võõras inimene, 8) endast vanem võõras inimene. Vestluspartnerite tüüpide puhul lähtusin oma uurimisküsimustest ehk pidasin silmas, et oleksid esindatud erinevas vanuses ja erineva tuttavusastmega vestluspartnerid. Iga sõna hindamisel pidi vastaja märkima, kas kasutab sõna *alati* / *peaaegu alati*, *sageli*, *mõnikord*, *harva* või *mitte kunagi*. Kasutussageduse hindamine võimaldab uurida, millised sõnad on milliste vestluskaaslastega levinumad ja aitab vältida olukorda, kus vastaja märgib kasutatavaks sõna, mida ta tegelikult kasutab väga harva.

Vaba vastusega küsimused olid järgmised: 1) „Kas Sul tuleb meelde tervitussõnu, mida suulises vestluses kasutad, aga mida selles küsitluses ei mainitud? Kui jah, siis too need välja ja kirjelda, kellega neid kasutad.“, 2) „Kas oled märganud, et erinevas vanuses inimesed kasutavad erinevaid tervitussõnu? Kui jah, siis selgita, milliseid erinevusi oled märganud.“, 3) „Kas Sulle meenub mõni olukord, kus keegi on Sind suuliselt tervitades kasutanud tervitussõna, mis tundus Sulle ootamatu, või mõni olukord, kus oled ise kahelnud, millist tervitussõna kasutada? Kui jah, siis kirjelda seda olukorda ja too välja, mis tervitussõnadega tegu oli.“ Kui valikvastustega küsimustele oli vastajatel kohustuslik vastata, siis vaba vastustega küsimused olid valikulised (st et küsitluse vastused oli võimalik ära saata vaba vastusega küsimustele vastamata, kuid mitte valikvastustega küsimustele vastamata).

Lisaks pidid vastajad küsitluse alguses märkima ära oma vanuse, soo, emakeele ja muud osatavad keeled. Soo puhul olid vastusevariandid „naine“, „mees“ ja „muu / ei soovi vastata“. Emakeele osas pidid vastajad valima kas „eesti keel“ või „muu“, mille puhul oli vaja ka emakeelt täpsustada. Muude osatavate keelte puhul oli vastajal palutud täpsustada, kas ta oskab keelt alg-, kesk- või kõrgtasemel. Taustaandmete kogumine võimaldab uurida, kuidas need tegurid vastuseid mõjutavad ehk võrrelda vastuseid nt soo või emakeele põhjal. Muude osatavate keelte küsimise eesmärk oli uurida, kas muu keele oskus mõjutab tervitussõnade kasutust eesti keeles, näiteks kas kõrgel tasemel inglise keele oskajad kasutavad rohkem sõna *hello* või soome keele oskajad sõna *hei*. Kuna aga vastajad jagunesid soo, vanuse ja emakeele põhjal ebavõrdselt ning peaaegu kõik vastajad oskasid inglise keelt kesk- või kõrgtasemel, pole tegelikult siiski vastuseid võimalik nende tunnuste põhjal pädevalt võrrelda. Seetõttu võtan neid tunnuseid vastuste analüüsis arvesse vaid vähesel määral. Kõneleja vanuse mõju tervitussõnade kasutusele saan aga analüüsida seda käsitleva vaba vastusega küsimuse vastuste põhjal.

Küsitlusele vastas 40 inimest vanuses 19–46 aastat. Enamus vastajaid jäi vanusevahemikku 19–30, üle 30-aastaseid vastajaid oli vaid 3. 40 vastajast 27 olid naised, 10 mehed ning 3 valisid variandi „muu / ei soovi vastata“. 33 vastajat märkisid oma emakeeleks eesti keele, 7 vastajat mõne muu keele. Muu emakeelega vastajatest oli 2 vene emakeelega ja lisaks 1 vene ja ukraina emakeelega, 1 saksa emakeelega ja lisaks 1 saksa ja inglise emakeelega, 1 jaapani emakeelega ja 1 hiina emakeelega. Kõik muu emakeelega vastajad märkisid oma eesti keele oskuseks kõrgtaseme, välja arvatud üks vene emakeelega vastaja, kes oma eesti keele taset ei täpsustanud.

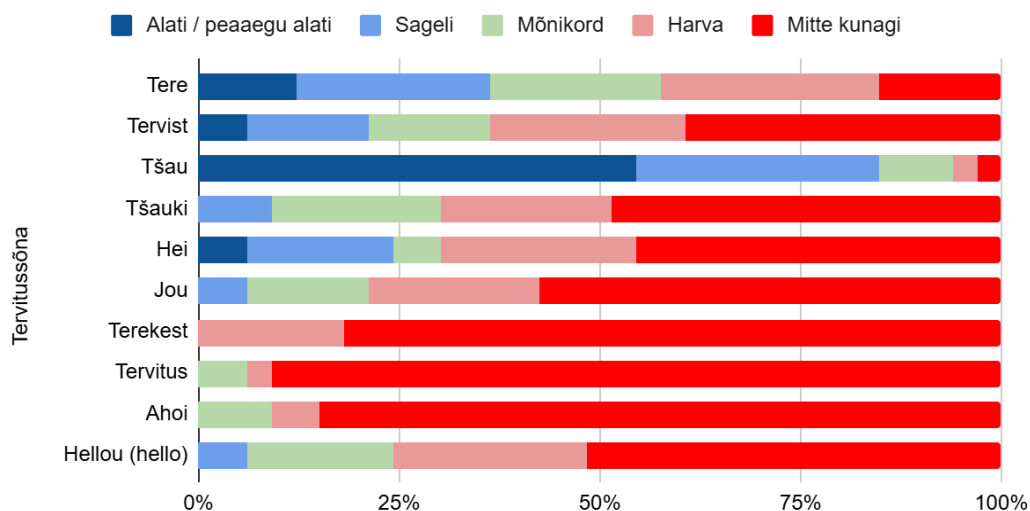
### 3. Tulemused

#### 3.1. Valikvastustega küsimused

Valikvastustega küsimuste analüüsis eemaldasid vanemate ja vanavanemate kohta käivate küsimuste puhul andmetest võõrkeelena eesti keelt rääkivate vastajate vastused, sest nemad eeldatavasti oma pereliikmetega eesti keelt ei räägi. Seega põhineb nende kahe küsimuse vastuste analüüs 33 inimese vastustel, ülejäänud küsimuste analüüs aga 40 inimese vastustel.

Oma vanemaid suuliselt tervitades on selgelt levinuim sõna *tšau*, mida kasutavad sageli või alati / peaaegu alati ligi 85% vastajatest (vt joonis 1). Rohkem kasutatavad on ka *tere*, *tervist*, *hei* ja *tšauki*. Kõige vähem kasutatakse sõnu *terekest*, *tervitus* ja *ahoi*.

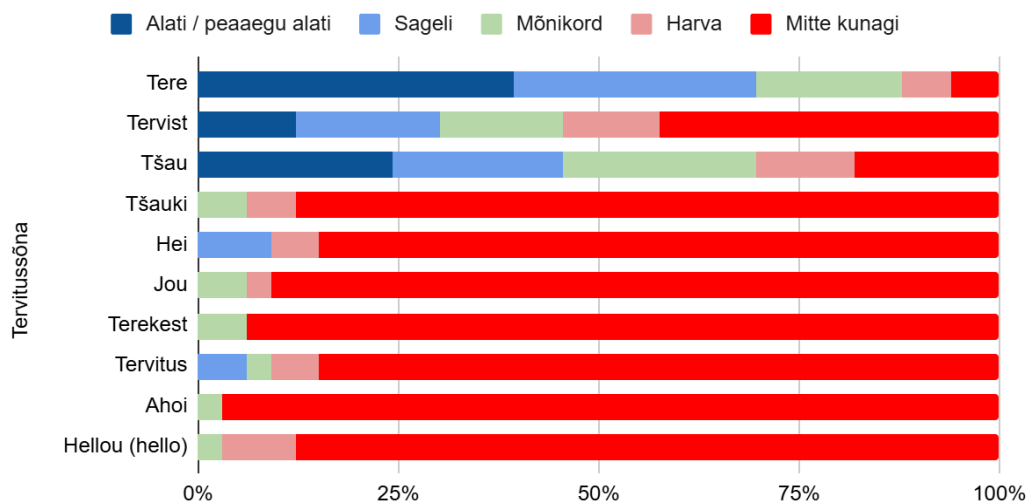
#### Kui palju kasutate järgmisi tervitussõnu oma vanemaid suuliselt tervitades?



Joonis 1. Vastused küsimusele „Kui palju kasutate järgmisi tervitussõnu oma vanemaid suuliselt tervitades?“

Oma vanavanemaid tervitades on võrreldes vanemate tervitamisega sagedamini kasutatavaks märgitud *tere*, *tervist* ja *tervitus*, kuigi sõna *tervitus* kasutab siiski väga väike osa vastajatest (vt joonis 2). *Tšau* on kasutussageduselt peale *tere* teine kõige levinum sõna, kuid seda kasutatakse siiski vanavanematega selgelt vähem kui vanematega. Peale *tere*, *tervist* ja *tšau* on ülejäänud sõnad juba väga väheste vastajate kasutuses, nii et kasutatavate sõnade varieeruvus on märgatavalt väiksem kui vanemate puhul.

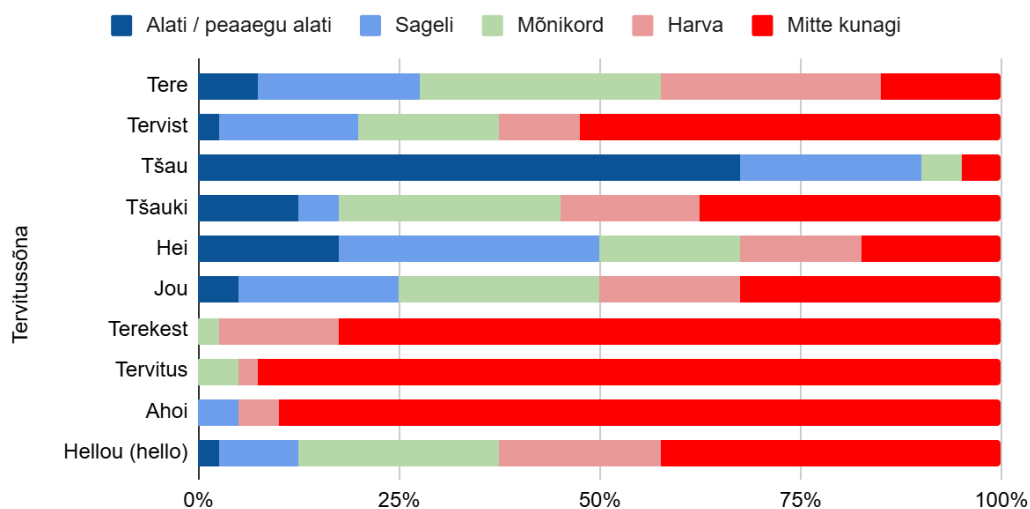
## Kui palju kasutate järgmisi tervitussõnu oma vanavanemaid suuliselt tervitades?



Joonis 2. Vastused küsimusele „Kui palju kasutate järgmisi tervitussõnu oma vanavanemaid suuliselt tervitades?“

Lähedast sõpra tervitades on tervitussõnade variatiivsus üsna suur (vt joonis 3). Lausa 7 sõna puhul 10st (*tere, tervist, tšau, tšauki, hei, jou, hello*) märkis vähemalt kolmandik vastajatest, et kasutavad seda alati / peaaegu alati, sageli või mõnikord. Selgelt kõige levinum on sõna *tšau*, mida kasutavad alati / peaaegu alati või sageli koguni 90% vastajatest. Teine kõige levinum sõna on *hei*, mida kasutavad alati / peaaegu alati või sageli 50% ehk täpselt pooled vastajatest. Kõigist teistest sõnadest tunduvalt vähem kasutatakse sõnu *terekest, tervitus* ja *ahoi*.

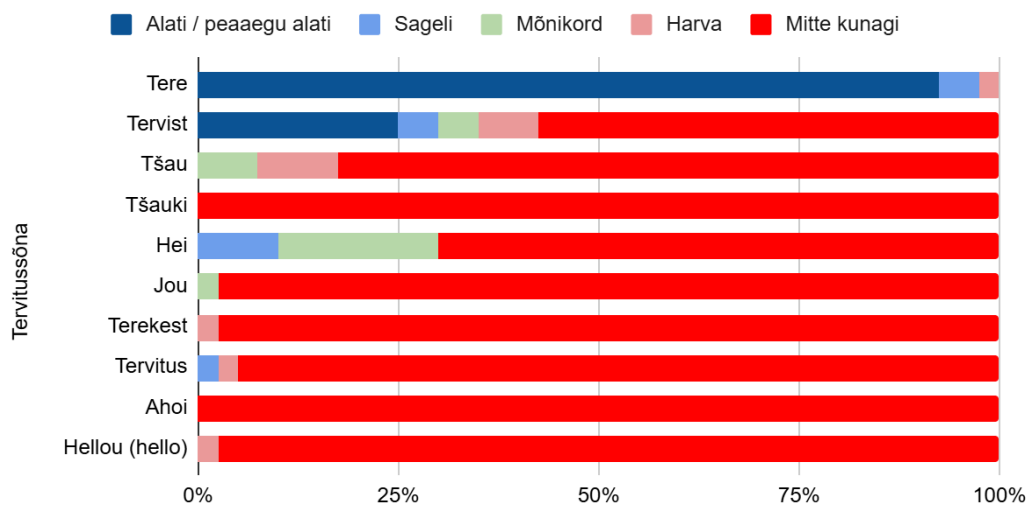
## Kui palju kasutate järgmisi tervitussõnu lähedast sõpra suuliselt tervitades?



Joonis 3. Vastused küsimusele „Kui palju kasutate järgmisi tervitussõnu lähedast sõpra suuliselt tervitades?“

Õppejõu tervitamisel avaneb eelnevalt käsitletud vestluspartneritega võrreldes sootuks teistsugune pilt: peaaegu kõik vastajad kasutavad alati / peaaegu alati sõna *tere*, 25% vastajatest sõna *tervist* ning ülejäänud sõnu kasutatakse väga vähe (vt joonis 4). Eristuvana võib küll veel välja tuua ka *hei*, mida 30% vastajatest kasutab sageli või mõnikord, ning *tšau*, mida 17,5% vastajatest kasutab mõnikord või harva, kuid ülejäänud sõnu ei kasutata peaaegu üldse. Sõnu *tšauki* ja *ahoi* ei märkinud kasutatavaks mitte ükski vastaja ning ka ülejäänud sõnu kasutavad enda sõnul vaid üks või kaks vastajat.

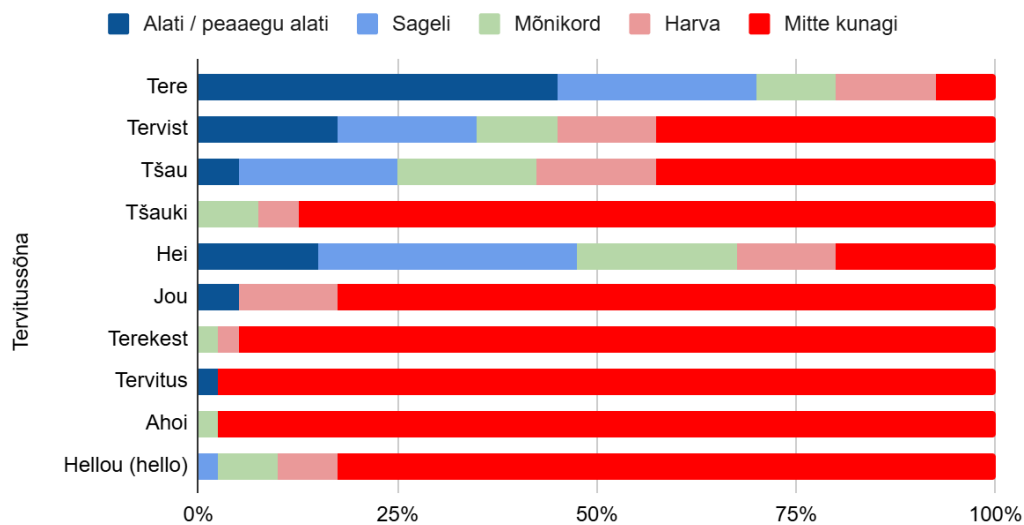
## Kui palju kasutate järgmisi tervitussõnu oma õppejõudu suuliselt tervitades?



Joonis 4. Vastused küsimusele „Kui palju kasutate järgmisi tervitussõnu oma õppejõudu suuliselt tervitades?“

Tervitades kaastudengit, kellega koos hakatakse tegema rühmatööd, kuid kellega räägitakse esimest korda, kasutatakse kõige sagedamini sõnu *tere*, *tervist*, *tšau* ja *hei* (vt joonis 5). Kuigi muid sõnu kasutatakse pigem vähe, pole siiski ühtegi sellist sõna, mida ei kasutaks vähemalt üks vastaja mõnikord või sagedamini. Kui neid tulemusi võrrelda lähedaste sõprade tervitamise vastustega, võib täheldada, et kui muude sõnade puhul tulevad välja märgatavad erinevused, siis *hei* kasutus on väga sarnane.

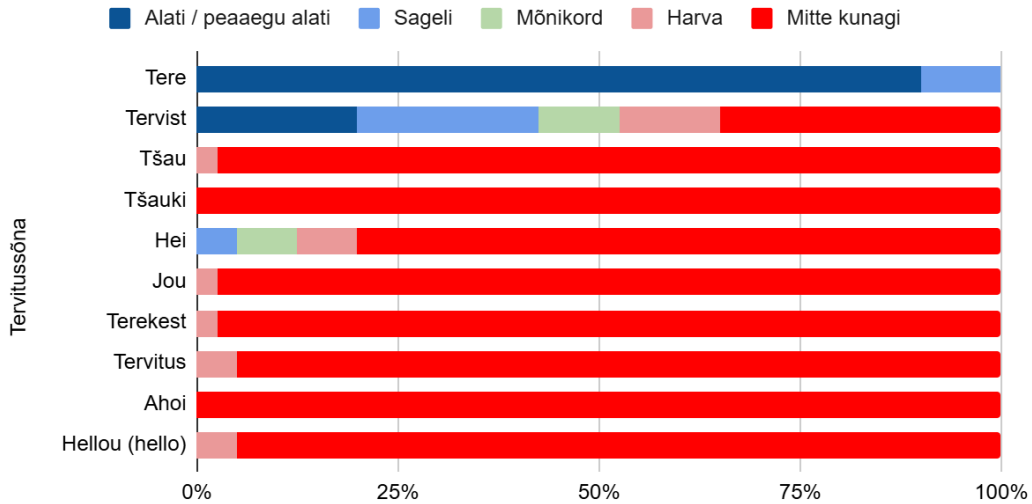
Kui palju kasutate järgmisi tervitussõnu, kui tervitad suuliselt kaastudengit, kellega koos pead hakkama tegema rühmatööd, aga kellega räägid esimest korda?



Joonis 5. Vastused küsimusele „Kui palju kasutate järgmisi tervitussõnu, kui tervitad suuliselt kaastudengit, kellega koos pead hakkama tegema rühmatööd, aga kellega räägid esimest korda?“

Poes või kohvikus teenindajat tervitades on võrreldes kõigi teiste vestluspartnerite tüüpidega kõige väiksem tervitussõnade variatiivsus (vt joonis 6). Kõik vastajad kasutavad alati / peaaegu alati või sageli sõna *tere*, samuti on üsna levinud sõna *tervist*, mida kasutavad vähemalt mõnikord või sagedamini veidi üle poolte vastajatest. Vähemal määral on kasutusel ka *hei*, kuid 80% vastajatest ei kasuta seda enda sõnul siiski mitte kunagi. Ülejäänud sõnu ei kasutata peaaegu üldse ning sarnaselt õppejõu tervitamisega ei kasuta mitte ükski vastaja sõnu *tšauki* ja *ahoi*.

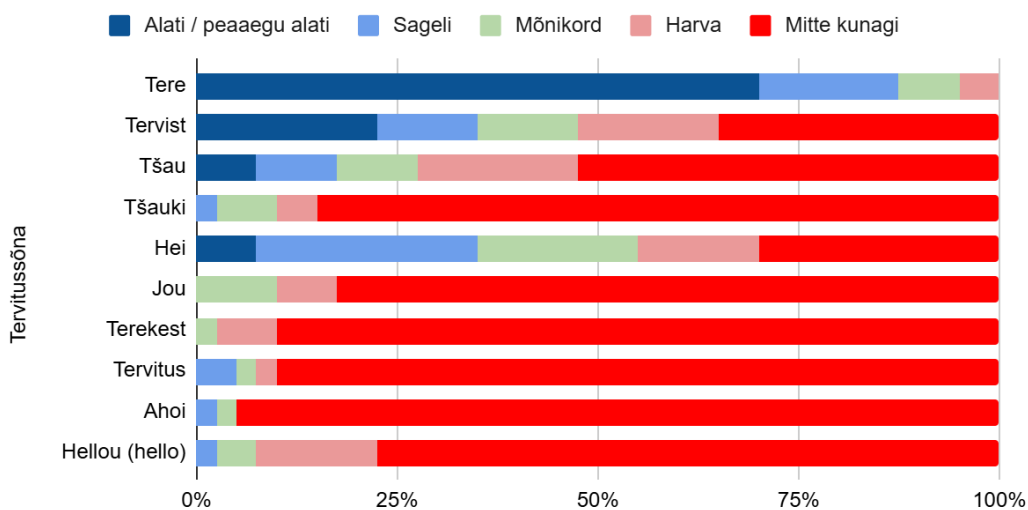
## Kui palju kasutad järgmisi tervitussõnu poes või kohvikus teenindajat tervitades?



Joonis 6. Vastused küsimusele „Kui palju kasutad järgmisi tervitussõnu poes või kohvikus teenindajat tervitades?“

Endast nooremat võõrast inimest tervitades on taaskord kõige levinum sõna *tere*, kuid arvestataval määral leiavad vastajate arvates kasutust ka *tervist*, *hei* ja *tšau* (joonis 7). Ülejäänud sõnu kasutatakse küll vähe, kuid siiski on nii *tšauki*, *tervitus*, *ahoi* kui *hello* puhul vähemalt üks vastaja, kes kasutab seda sõna sageli, ning ka *jou* ja *terekest* leiavad küll väga vähe, kuid siiski kasutust.

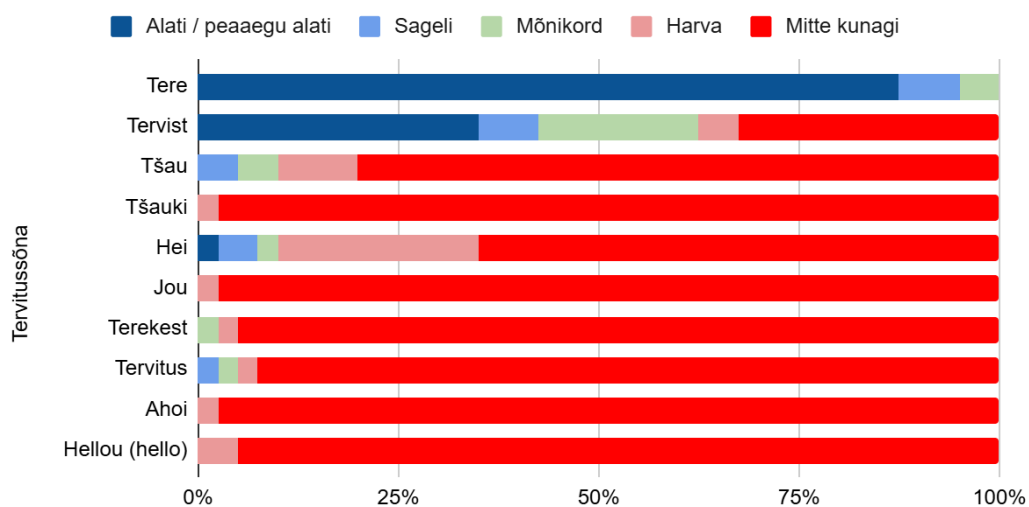
## Kui palju kasutad järgmisi tervitussõnu endast nooremat võõrast inimest tervitades?



Joonis 7. Vastused küsimusele „Kui palju kasutad järgmisi tervitussõnu endast nooremat võõrast inimest tervitades?“

Endast vanemat võõrast inimest tervitades on tervitussõnade variatiivsus märgatavalt väiksem kui endast nooremat võõrast tervitades (vt joonis 8). See näitab selgelt, et vestluspartneri vanus mängib tervitussõnade valikul rolli. Endast vanemat võõrast inimest tervitades kasutavad kõik vastajad vähemalt mõnikord või sagedamini sõna *tere*, samuti on levinud sõna *tervist*, mis leiab mõnikord või sagedamini kasutust veidi rohkem kui 60% vastajate keelekasutuses. Ülejäänud sõnade kasutus on väga väike, pisut teistest enam kasutatakse siiski sõnu *hei* ja *tšau*.

### Kui palju kasutate järgmisi tervitussõnu endast vanemat võõrast inimest tervitades?



Joonis 8. Vastused küsimusele „Kui palju kasutate järgmisi tervitussõnu endast vanemat võõrast inimest tervitades?“

Nagu varem mainitud, jagunesid vastajad soo, vanuse, emakeele ja muude keelte oskuse põhjal ebavõrdselt, mistõttu ma nende tunnuste järgi vastuseid põhjalikult ei võrdle. Põgusa vastuste võrdluse põhjal võib siiski öelda, et olulisi erinevusi nende tunnuste osas vastustes märgata ei olnud.

Kokkuvõtlikult võib öelda, et *ahoi*, *terekest* ja *tervitus* on väga vähe kasutatavad kõikide vestluspartneritega. Sõnad *tere* ja *tervist* on n-ö kõige neutraalsemad, sest neid kasutatakse üsna palju kõigi vestluskaaslase tüüpidega. Mõnevõrra on need siiski vähem kasutatavad lähedaste inimestega. Üldiselt kehtib *tere* ja *tervist* puhul seaduspära, et mida vanem on vestluspartner ja mida väiksem vestlejatevaheline tutvusaste, seda rohkem neid sõnu kasutatakse. Ülejäänud sõnade, eriti *tšau*, *tšauki*, *hei*, *jou* ja *hello* puhul tuleb aga üldiselt välja vastupidine tendents – mida noorem on vestluspartner ja mida suurem on vestlejatevaheline tutvusaste, seda rohkem neid tervitusi kasutatakse.

Väga lähedaste inimeste ehk lähedaste sõprade ja vanemate puhul on kõige levinum sõna *tšau*, samas kui kõigi teiste vestluspartneritega on kõige rohkem kasutusel *tere*. Kuigi *tšau* ja *tšauki* on põhimõtteliselt variatsioonid samast sõnast ja seega omavahel väga sarnased ning EKI ühendsõnastiku (2025) järgi ka täissünonüümid, on nende kasutuses näha erinevusi – *tšau* on üldiselt levinum kui *tšauki*, lisaks on *tšau* mõnede vastajate arvates kasutatav ka n-ö formaalsemas situatsioonis (nt õppejõuga) ja rääkides vähem tuttava inimesega, samas kui *tšauki* pigem ei ole.

Kõige suurem kasutatavate tervitussõnade variatiivsus tuleb välja lähedaste sõprade tervitamise puhul, kõige väiksem aga poes või kohvikus teenindajat tervitades. Üldiselt võib märgata, et mida väiksem on vestlejatevaheline tutvusaste ja mida vanem on vestluspartner kõnelejaga võrreldes, seda väiksem on kasutatavate tervitussõnade variatiivsus.

Tervitussõnade kasutuse varieerumine sõltub seega nii vestluskaaslaste tutvusastmest kui ka vestluspartneri vanusest. Siiski võiks öelda, et eelkõige on tähtis tutvusaste ja sellest veidi vähemal määral vestluspartneri vanus, sest vestluspartnerite tüüpe tutvuse järgi võrreldes (nt vanemad, vanavanemad, sõbrad vs. teenindaja, võõrad inimesed) tulevad üldiselt välja suuremad erinevused kui vanuse järgi võrreldes (nt endast nooremad võõrad vs. endast vanemad võõrad, vanemad vs. vanavanemad). See on kooskõlas varasemate uurimustega eesti keele pöördumisvormide (*sina* ja *teie*) kohta, mille puhul on samuti leitud, et pöördumisvormi valikul on kõige olulisem kriteerium tutvavus ning vanus mängib küll samuti rolli, kuid vähemal määral (Keevallik 1999; Pajusalu jt 2010). Pöördumisvormidega võrdlen tervitussõnu seetõttu, et kuigi pöördumisvormid ja tervitussõnad on erinevad keelelised nähtused, toimub mõlemal juhul teise inimese otsene kõnetamine, mistõttu on oluline vestlejatevaheline suhe.

## **3.2. Vaba vastusega küsimused**

### **3.2.1. Kasutatavad tervitused, mida valikvastustes ei mainitud**

Pärast valikvastustega küsimusi küsisin vastajatelt, kas neil tuleb meelde tervitussõnu, mida nad suulises vestluses lisaks juba küsitluses mainitutele kasutavad. Sellega tahtsin uurida, kas vastajad kasutavad veel tervitussõnu, mida sõnastikes pole ja mille peale ma ise ei tulnud või mis jäid küsitlusest välja. Küsitluses mainimata tervitussõnu tõid välja 15 vastajat.

Mitmel puhul mainiti *tšau* ja *hei* variante, *tšau* variantidest toodi välja *tsaukster*, *tsauka*, *tsau-ääää*, *tsaukii* (kuigi selle puhul mainiti kasutamist Messengeris ehk kirjalikus, mitte suulises keeles) ning *hei* variantidest *heipa*, *heipahei*, *heihopsti*, *hei-hopsti väikevend* (vastaja kasutab vahel naljatledes oma vennaga), *kukuhei* ja *heiiioo*, mille puhul vastaja kirjutas, et

kasutab seda „tuttavate inimeste seltsis, sest see tundub sõpradega rohkem sobivam variant kui lihtsalt ‘hei’“. Sellest võib järeldada, et selle vastaja jaoks ei tundu *hei*, mida on sõnaraamatutes kirjeldatud kui sõbramehelikku tervitussõna, siiski piisavalt mitteformaalsena, et seda sobiks sõpradega kasutada. Peaaegu kõik *hei* variantide kasutuse välja toonutest ehk 5 vastajast 4 oskasid algtasemel soome keelt. Eriti võiks soome keele mõju eeldada tervituste *heipa* ja *heipahei* puhul, arvestades, et ka soome keeles on argikeelne tervitus- ja hüvastijätusõna *heippa*, mille eestikeelseteks vasteteks on soome-eesti suursõnaraamatus toodud tervitamisel *tere*, *tervist*, *hei* ja lahkumisel *nägemist*, *hei hei*, *hei hopsti*, *tsau*, *tsauka*, *tsauki* (soome-eesti suursõnaraamat). Selles sõnaraamatukirjes võib ka näha viidet sellele, et *tšau* ja selle variandid peaksid eesti keeles olema pigem hüvastijätusõnad. Samas on *hei* ja selle variantide kasutamise puhul võimalik näha ka ingliskeelse *hey* mõju, kuigi vastajate välja toodud variandid (nt *heipa*, *heihopsti* jm) pigem inglise keelega ei seostu. Sõnade *heipahei* ja *heihopsti* välja toonud vastaja on huvitaval kombel viimases vaba vastusega küsimuses öelnud, et ei kasuta üldse sõna *hei* ning seetõttu tundub *hei* tema jaoks lausa imelik. Üks vastaja märkis, et tervitab tänaval võõraid koeri tervitusega *tsau*, *koer* ning lisas, et „nende omanikega ma ei suhtle, aga koeri ikka tervitan“. Sõna *tšau* variantide kasutuse rohkus oli minu jaoks nii loetud allikate kui ka oma tähelepanekute põhjal üsna ootuspärane, kuid *hei* variantide rohkus oli pigem üllatav.

Veel töid mitmed vastajad välja ingliskeelseid tervitussõnu, milleks olid *wassup*, *hi/haii*, *hiya* ja *elloulove* (st *hello love*, vastaja täpsustas, et ütleb seda briti aktsendiga ning kasutab seda vaid harva kindlate inimestega). Kõik neid sõnu maininud vastajad oskasid inglise keelt kesk- või kõrgtasemel. Lisaks inglise keelele olid võõrkeelsetest tervitussõnadest esindatud veel soomekeelne *moi* ja hispaaniakeelne *hola* (vastaja kasutab välismaalastest sõpradega). Kui *moi* välja toonud vastaja oskas ka algtasemel soome keelt, siis *hola* välja toonud vastaja huvitaval kombel hispaania keelt oma osatavate keelte hulka ei märkinud. Kõigi võõrkeelsete tervituste puhul täpsustasid vastanud (kokku 7), et kasutavad neid sõprade ja tuttavatega või üks vastaja lisaks ka nooremate võõrastega. Sellest võiks järeldada, et võõrkeelsete tervituste kasutus on kõnelejate arvates pigem mitteformaalne ja sobilik eelkõige vestlejate kõrge tutvusastme korral.

Mitu korda mainiti ka ajaga seotud tervituste *tere hommikust*, *hommik*, *hommikust*, *tere päevast*, *tere õhtust* kasutamist. Samuti oli 2 vastajat, kes töid välja *vabandust* ja *vabandage* funktsiooni tervitussõnana. Üks neist vastajatest täpsustas, et kasutab seda võõraste inimestega rääkimist alustades. Lisaks kõigele eelmainitule töid vastajad välja ka järgmised sõnad ja väljendid: *tervituded* (kasutab pooltuttavatega), *meeldiv tutvuda* (sõpradega ja võõrastega), *tuttav meeldida* (sõpradega), *nonii* (sõpradega), *no keda me näeme* (sõpradega), *vaat kes välja*

*ilmus* (sõpradega), *sina siin!* (sõpradega), *tore näha!* (pigem tuttavatega), *kuidas läheb* (lähedasematega), *kuku* (sõpradega), *vau, keda näha* (harva trehvatud sõpradega otsesuhtluses). Paljud neist sõnadest ja väljenditest on naljatleva alatooniga ning tõenäoliselt just seetõttu on need enamasti kasutusel sõpradega – naljatamine on positiivse viisakuse strateegia (Brown & Levinson 1987: 101–124) ning annab seega märku vestlejatevahelisest sõprusest ja lähedasest suhtest või üritab seda luua. Samuti võib vastustes näha tõendust sellele, et lähedaste inimeste puhul on rohkem kombeks kasutada loomingulist keelt, samas kui võõraste ja vähetuttavate puhul on kindlam keeleline norm.

### **3.2.2. Kas erinevas vanuses inimesed kasutavad erinevaid tervitussõnu?**

Teine vaba vastusega küsimus oli „Kas oled märganud, et erinevas vanuses inimesed kasutavad erinevaid tervitussõnu? Kui jah, siis selgita, milliseid erinevusi oled märganud.“ Sellele küsimusele vastas 28 inimest, kellest vaid 2 ütlesid, et ei ole erinevusi märganud. Nad põhjendasid oma vastust sellega, et on täheldanud, et ka vanemad inimesed kasutavad noortepäraseid väljendeid ja et „tänapäeval on tšau-sõna muutunud nii tavaliseks, et sedagi kasutavad igas vanuses inimesed“. Sellest võiks siiski välja lugeda, et vastaja arvates pole *tšau* kas üldise eelduse järgi igas vanuses inimeste kasutuses või et see pole varem nii tavaline ja igas vanuses inimeste kasutuses olnud. Lisaks *ei*-vastanutele oli üks vastaja, kes vastas, et ei tea ja ei ole tähelepanu pööranud, kuid tõi välja, et väljend *tere päevast* on tema jaoks võõras ja seostub „poes inimesi tülitava pähemäärijate esindajaga“ ehk poes töötavate müügiesindajatega ning et müügiesindajate väljendite nagu *hei, neiu!* ütlemine vanematele inimestele on tema arvates solvav.

Vastajad, kes on märganud erinevas vanuses inimeste tervitussõnade kasutuses erinevusi, tõid välja, et vanemad inimesed on formaalsemad, konservatiivsemad ja viisakamad. Tervitussõnu *tervitus, tervist, terekest, ahoi, tere* ja selle variante kasutavad vastajate arvates pigem vanemad inimesed. Üks vastaja väitis ka, et tema kogemuse põhjal vanemad inimesed tihti ei tervitagi, nimelt on tal teenindusolukordades kogemusi, kus ütleb vanemale inimesele *tere*, kuid vastust ei saa.

Noored on vastajate arvates jällegi vabama ja familiaarsema keelekasutusega ning kasutavad rohkem slängi ja ingliskeelseid sõnu. Tervitussõnad *hei, jou, hellou, tšau* ja selle variandid on vastanute meelest pigem omased just noorte keelekasutusele. *Tšau* puhul oli siiski vastakaid arvamusi: oli nii neid, kelle arvates kasutavad seda rohkem noored, kui ka neid, kelle arvates kasutavad seda igas vanuses inimesed. Näiteks on ühe vastaja arvates *tšau* üpris universaalne lähedaste inimestega kasutatav sõna, samas kui *hei* on rohkem kasutuses

nooremate inimeste sõnavaras, ning ta toob näiteks, et pole oma vanemaid *hei*-d kasutamas kuulnud, kuid *tšau*-d küll. Teine vastaja tõi aga välja tähelepaneku, et tema vanavanemad ütlevad *tšau* harva ja sedagi ainult lahkudes, mitte tervitades. See vastus ning asjaolu, et Rääbise (2009) ja Meguschari (2004) tekstides on välja toodud, et *tšau* on olnud peamiselt hüvastijätt, mitte tervitus, samas kui uuemates sõnaraamatutes on seda defineeritud nii hüvastijätku kui tervitusena ning ka minu küsitluse vastustest tuleb välja *tšau* suur kasutus tervitussõnana, võiks ehk anda alust arvata, et *tšau* puhul võib olla ajas toimunud nihe: varem oli see eelkõige hüvastijätt, nüüd aga samal määral ka tervitussõna. Samas on tegemist vaid oletusega ning selle hüpoteesi kinnitamiseks või ümber lükkamiseks tuleks teha põhjalik diakrooniline uurimus.

Mõned vastajad tõdesid, et tervitussõnade kasutus sõltub siiski suuresti inimesest. Samuti arvas üks vastaja, et peamiselt tuleb vanemate ja nooremate inimeste erinevus välja võõrastega suhtluses, lähedastega suheldes aga sõltub konkreetsest inimesest.

### **3.2.3. Ootamatud tervitussõnad ja kahtlused tervitussõna kasutamisel**

Viimasena küsisin vastajatelt „Kas Sulle meenub mõni olukord, kus keegi on Sind suuliselt tervitades kasutanud tervitussõna, mis tundus Sulle ootamatu, või mõni olukord, kus oled ise kahelnud, millist tervitussõna kasutada? Kui jah, siis kirjelda seda olukorda ja too välja, mis tervitussõnadega tegu oli.“ Selliseid olukordi tõid välja umbes pooled kõigist vastajatest, mis annab aimu, et taolised olukorrad pole suhtluses sugugi ebatavalised.

Suur enamik vastajatest tõi ootamatult mõjunud tervitussõnana välja *tšau* kasutamise. See annab ehk märku asjaolust, et *tšau* on sõna, mille jaoks sobivate kasutusolukordade osas on inimestel palju erimeelsusi. Mitu vastajat põhjendas *tšau* ootamatult mõjumist vestluspartneriga vähese tuttavusega, näiteks ütles üks vastaja, et kasutab seda ise ainult pereliikmetega ja väga lähedaste sõpradega, ning teine vastaja meenutas, et talle on öelnud *tšau* inimesed, kellelt ta oleks oodanud pigem sõna *tere*, sest nad pole tema arvates piisavalt lähedased *tšau* ütlemiseks. Veel üks vastaja tõi välja järgmise seiga: „Ühiselamus tervitas mulle võõras kaaselanik mind tervitussõnaga „tšau“, mida mina võõra inimesega mitte kunagi ei kasuta, isegi kui tegu on enam-vähem minuvanusega. Olen märganud, et see isik tervitab kõiki teisi elanikke niimoodi ja loob kõigiga sõprussuhteid. Nüüd „tšautame“ me üksteist pidevalt ja see ei ole enam imelik, kuid esimesel korral tundus see mulle ebanaturaalne.“ Mõnevõrra sarnaselt selle vastaja öelduga, et ta ei kasuta *tšau*-d võõra omavanuse inimesega, on veel üks vastaja tõdenud, et tema jaoks tundub ootamatu, kui omavanused ütlevad *tšau* või *hei* ametlikus

olukorras. Samuti väitis üks vastaja, et kuna ta ise sõnu *hei* ja *tšau* ei kasuta, on neid tema jaoks imelik kuulda.

Mitu vastajat tõid välja *tšau* ootamatuse koolikeskkonnas erinevates rollides inimeste vahel. Välja toodi vastaja kui õpilase imestus, kui õppejõud/õpetaja või kooli söökla töötaja talle *tšau* on öelnud, ning ka vastaja kui õpetaja imestus, kui õpilane on talle *tšau* öelnud. Paar vastajat tõid välja ka selliste juhtude vastutervituse valiku probleemaatika. Üks neist meenutas olukorda, kus tema endine klassijuhataja ütles talle *tšau*, mille peale oli vastaja äärmiselt segaduses, kuid vastas samaga, sest tundus, et siis on nad „n-ö samal lainel“. Teine vastaja aga valis erineva vastutervituse kasuks: teda kui õpetajat tervitades ütles õpilane *tšau*, see aga tundus ehmatavalt familiaarsena ning vastutervituseks ütles ta *tere*.

Mõnevõrra kerkis esile ka vanuse temaatika, näiteks tõi üks vastaja ootamatuna välja selle, et tema korteri omanik, kes on üle 70 aasta vana, tervitab teda sõnaga *tšau*. Lisaks ütles üks vastaja, et klienditeenindajana on tema jaoks ootamatu, kui võõras inimene kasutab tervitussõnana *tere* asemel sõna *tšau*. Seega on kokkuvõtlikult *tšau* ootamatuse põhjustena välja toodud nii vestluspartneri vanust, rolli (nt õpetaja või õpilane), vestlejate omavahelist tutvusastet kui ka *tšau* ebasobivust käesolevasse olukorda (nt olukord on *tšau* kasutamiseks liiga ametlik).

Lisaks sõnadele *tšau* ja *hei* toodi ootamatutena välja ka *ahoi* ja *jou*, põhjuseks eelkõige see, et need ei ole vastaja enda ja tema tutvusringkonna sõnavaras levinud. Veel kirjeldas üks vastaja järgmist juhtumit: „kui olime mõlemad ehk 15, ütles üks tuttav (aga mitte sõber) tervituseks: „jou, mis nuss on“. see pidi vist olema nagu n-ö viisakusest öeldud „kuidas läheb“, aga kuna me ei olnud sõbrad (mis levendab tavaliselt roppust) ja ma polnud väljendit varem kuulnud, mõtlesin, et tal on mingi probleem minuga.“ Sellest vastusest tuleb hästi välja asjaolu, et positiivse viisakuse strateegiana võib kasutada ka ropendamist kui ühtekuuluvuse ja läheduse markeerijat. Sel puhul polnud aga vestlejad piisavalt lähedased, mistõttu kukkus ropendamine lähendava strateegiana läbi.

Välja toodi ka olukordi, kus vastajad ise on kahelnud, millist tervitussõna kasutada. Kaks vastajat ütlesid, et on kahelnud *tere* ja *tšau* vahel. Üks neist kirjeldas, et teda ajab segadusse olukord, kus ta teist inimest teab, aga ei ole temaga palju kokku puutunud. Näiteks mõtleb ta saades koridoris kokku kursusekaaslasega, kelle nime teab, kuid kellega eriti ei räägi, kas öelda talle midagi ja kui, siis mida – *tere* tundub liiga ametlik, kuid *tšau* võib tunduda liiga sõbralik. Teine vastaja kirjeldas, et on väga tuttavate ja nooremapoolsete õppejõududega suheldes mõelnud, kas öelda *tere* või võib öelda *tšau*. Õppejõududega suhtluses kahtluste tekkimise tõi välja veel üks vastaja, kes sõnas, et kui õppejõud ütleb talle *tšau* või *jou*, siis hakkab ta kahtlema,

mida vastu öelda. Veel ütles üks vastaja, et on kahelnud, millist tervitussõna kasutada temaga ligikaudu samavanuste inimestega, keda ta ei tunne. *Tere* võib tema arvates tunduda liiga ametlik ning tavaliselt otsustab ta enda sõnul *hei* kasuks. Seega kerkis vastustes taas mitmel korral esile *tšau* kasutuse problemaatilisus, samuti oli mitu vastajat, kelle arvates võib *tere* teatud olukordades või teatud inimestega tunduda liiga ametlik.

Vastustest tuli välja ka kultuuriliste erinevuste roll tervituste varieerumisel ja ootamatuste tekkimisel. Üks saksa emakeelega vastaja tõi välja, et tema jaoks oli alguses veider, et eesti keeles öeldakse *tšau* tervitamiseks, sest saksa keeles kasutatakse seda ainult hüvastijätmiseks. Ukraina ja vene emakeelega vastaja nentis, et kui õppejõud talle mõnikord *tšau* ütlevad, tunneb ta, et tal on kultuuriliste erinevuste tõttu raske samamoodi vastata ning vastab pigem *tere*. Paar eesti emakeelega vastajat olid märganud välismaalastepoolset eestlaste jaoks harjumatu keelekasutust. Nimelt tõi üks vastaja välja, et Ukrainast pärit koristustöötaja, kes eesti keelt ei räägi, ütleb talle alati *tšau*, mis mõjus esimesi kordi harjumatuna. Teisel vastajal tuli meelde olukord, kus ameeriklane, kellega nad olid pooltuttavad, ütles *kuidas läheb*, millele oli eestlasel raske vastata.

## Kokkuvõte

Käesoleva töö eesmärk oli teada saada, milliste vestluspartneritega eestikeelses suulises suhtluses erinevaid tervitussõnu kasutatakse ehk kas ja kuidas mõjutab tervitussõnade kasutust vestluspartneri vanus ja vestlejate omavaheline tutvusaste. Selleks viisin läbi veebipõhise küsitluse LimeSurvey keskkonnas. Küsitlus koosnes 3-st vaba vastusega küsimusest ja 8-st valikvastustega küsimusest, kus vastajal tuli hinnata, kui sageli kasutab ta eestikeelses suulises suhtluses tervitussõnu *tšau*, *tšauki*, *tere*, *tervist*, *hei*, *jou*, *terekest*, *tervitus*, *ahoi* ja *hello* eri tüüpi vestluspartneritega. Vaba vastusega küsimused olid järgmised: 1) „Kas Sul tuleb meelde tervitussõnu, mida suulises vestluses kasutate, aga mida selles küsitluses ei mainitud? Kui jah, siis too need välja ja kirjelda, kellega neid kasutate.“, 2) „Kas oled märganud, et erinevas vanuses inimesed kasutavad erinevaid tervitussõnu? Kui jah, siis selgita, milliseid erinevusi oled märganud.“, 3) „Kas Sulle meenub mõni olukord, kus keegi on Sind suuliselt tervitades kasutanud tervitussõna, mis tundus Sulle ootamatu, või mõni olukord, kus oled ise kahelnud, millist tervitussõna kasutada? Kui jah, siis kirjelda seda olukorda ja too välja, mis tervitussõnadega tegu oli.“ Küsitlusele vastas 40 inimest vanuses 19–46 aastat.

Nii valikvastustega küsimuste kui ka vaba vastusega küsimuste vastuste põhjal võib öelda, et eestikeelses suulises suhtluses sõltub tervitussõnade kasutus vestlejatevahelisest tutvusastmest ja vestluspartneri vanusest, kusjuures eelkõige on oluline tutvavus ja vähemal määral vestluspartneri vanus. Mida väiksem on vestlejatevaheline tutvusaste ja mida vanem on vestluspartner kõnelejaga võrreldes, seda väiksem on kasutatavate tervitussõnade variatiivsus. Sõnade *tere* ja *tervist* puhul on märgata seaduspära, et mida vanem on vestluspartner ja mida väiksem vestlejatevaheline tutvusaste, seda rohkem neid sõnu kasutatakse. Ülejäänud uuritud sõnade, eriti *tšau*, *tšauki*, *hei*, *jou* ja *hello* puhul tuleb aga üldiselt välja vastupidine tendents – mida noorem on vestluspartner ja mida suurem on vestlejatevaheline tutvusaste, seda rohkem neid tervitusi kasutatakse. Lähedaste inimestega on kõige kasutatavam sõna *tšau*, muude vestluspartneritega *tere*. Tervitussõnad *ahoi*, *terekest* ja *tervitus* on üldiselt väga vähe kasutatavad.

Lisaks 10-le valikvastustega küsimustes välja toodud tervitussõnale tõid vastajad välja veel palju erinevaid tervitussõnu ja -väljendeid, sh *tšau* ja *hei* variante, võõrkeelseid sõnu ja väljendeid, ajaga seotud tervitusi jm, mis näitab, et tervitussõnade variatiivsus on üldiselt üsna lai. Eriti palju kasutatakse erinevaid tervitussõnu lähedaste inimestega, näiteks sõpradega. Lähedaste inimeste puhul on rohkem kombeks kasutada ka loomingulist ja naljatlevat keelt, samas kui võõraste ja vähetuttavate puhul on kindlam keeleline norm.

Erinevas vanuses inimesed kasutavad enamike küsitlusele vastanute hinnangul erinevaid tervitussõnu: vanemad inimesed on formaalsemad ja kasutavad rohkem sõnu *tervitus, tervist, terekest, ahoi, tere* ja selle variante, noored aga on familiaarsemad, kasutavad rohkem slängi ja inglise keelt ning sõnu *hei, jou, hello, tšau* ja selle variante. *Tšau* puhul oli siiski vastakaid arvamusi ning selle kasutamiseks sobilike olukordade ebaselgust toodi palju välja ka ootamatult mõjunud tervitussõnu ja tervitussõna kasutamisel kahtlusi tekitanud olukordi kirjeldades.

Tulemuste puhul tuleb siiski silmas pidada, et tegemist on inimeste arvamusega selle kohta, kuidas nad räägivad, mitte andmetega tegelikust keelekasutusest, mistõttu saadud tulemused ja nende põhjal tehtud järeldused võivad, aga ei pruugi tegelikus keelekasutuses pädeda. Siiski annavad tulemused igal juhul aimu sellest, millisena keelekasutajad tervitussõnade kasutust näevad ja millised on tervitussõnade varieerumise tendentsid.

## Kirjandus

- Brown, Penelope & Stephen C. Levinson. 1987. *Politeness: some universals in language usage*. Studies in Interactional Sociolinguistics 4. Cambridge: Cambridge University.
- Duranti, Alessandro. 1997. Universal and Culture-Specific Properties of Greetings. *Journal of Linguistic Anthropology* 7(1). 63–97. <https://doi.org/10.1525/jlin.1997.7.1.63>.
- EKI ühendsõnastik 2025. Eesti Keele Instituut, Sõnaveeb 2025. <https://sonaveeb.ee>. (Vaadatud 10.05.2025).
- EKSS 2009 = Eesti keele seletav sõnaraamat 2009. Eesti Keele Instituut. <https://arhiiv.eki.ee/dict/ekss/>. (Vaadatud 10.05.2025).
- ERR 2019 = Keiti Vilms tšau kasutamisest: oleks pentsik öelda koolilapsele hüvasti või jumalaga. 2019. ERR. <https://eeter.err.ee/916818/keiti-vilms-tsau-kasutamisest-oleks-pentsik-oelda-koolilapsele-huvasti-voi-jumalaga>. (Vaadatud 22.05.2025).
- Ferguson, Charles A. 1976. The Structure and Use of Politeness Formulas. *Language in Society* 5(2), 137–151. <http://www.jstor.org/stable/4166867>. (Vaadatud 22.04.2025).
- Firth, Raymond. 1972. Verbal and bodily rituals of greeting and parting. *The Interpretation of Ritual: Essays in Honour of A I Richards*, 1–38. London/New York: Routledge.
- Keevallik, Leelo. 1999. The use and abuse of singular and plural address forms in Estonian. *International Journal of the Sociology of Language* 139, 125–144. <https://doi.org/10.1515/ijsl.1999.139.125>.
- Kendon, Adam. 1990. *Conducting Interaction: Patterns of Behavior in Focused Encounters*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Laver, John. 1981. Linguistic Routines and Politeness in Greeting and Parting. Florian Coulmas (toim), *Conversational routine: Explorations in standardized communication situations and prepatterned speech*, 289–304. Berlin/Boston: De Gruyter Mouton.
- Meguschar, Fulvio. 2004. Mõningaid tähelepanekuid sõnast tšau. *Keel ja Kirjandus* 47(3), 213–215.
- Moradi, Roozbeh. 2017. Sociolinguistic Aspects of the Speech Act of Greeting in Persian and English. *Bulletin de la Société Royale des Sciences de Liège* 86, 294–303.
- Nilsson, Jenny, Catrin Norrby, Love Bohman, Klara Skogmyr Marian, Camilla Wide & Jan Lindström. 2020. What is in a greeting? The social meaning of greetings in Sweden-Swedish and Finland-Swedish service encounters. *Journal of Pragmatics* 168, 1–15. <https://doi.org/10.1016/j.pragma.2020.06.007>.

- Pajusalu, Renate; Virve-Anneli Vihman; Birute Klaas; Karl Pajusalu. 2010. Forms of address across languages: Formal and informal second person pronoun usage among Estonia's linguistic communities. *Intercultural Pragmatics* 7(1), 75–101. <https://doi.org/10.1515/iprg.2010.004>.
- Pajusalu, Renate. 2019. Viisakusteooria ja 100 aastat eesti viisakust: väike sissevaade Lutsu ja Tammsaare teoste põhjal. *Humanitaarteadused ja kunstid 100-aastases rahvusülikoolis*, 132–145. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus.
- Praakli, Kristiina. 2024. „Mulle oli isegi tšau võõras“ ehk vene õppekeelega põhikoolist eestikeelsesse gümnaasiumi. 21. rakenduslingvistika kevadkonverents. [https://www.rakenduslingvistika.ee/wp-content/uploads/2024/04/Praakli\\_Mulle-oli-isegi-tsau-vooras.pdf](https://www.rakenduslingvistika.ee/wp-content/uploads/2024/04/Praakli_Mulle-oli-isegi-tsau-vooras.pdf). (Vaadatud 10.05.2025).
- Praakli, Kristiina & Aive Mandel. 2025. „Mulle oli isegi tšau võõras“: vene õppekeelega põhikoolist eestikeelsesse gümnaasiumi. *Eesti Rakenduslingvistika Ühingu aastaraamat 21* (2025), 263–277. <http://dx.doi.org/10.5128/ERYa21.14>.
- Randoja, Elina. 2014. Eestlased võtsid lõunamaise sõna omaks. *Tartu Postimees*. <https://tartu.postimees.ee/2809948/eestlased-votsid-lounamaise-sona-omaks>. (Vaadatud 25.04.2025).
- Rääbis, Andriela. 2006. Infodialoogi algusrituaalid. Mare Koit, Renate Pajusalu & Haldur Õim (toim), *Keel ja arvuti* (Tartu Ülikooli üldkeeleteaduse õppetooli toimetised 6), 143–155. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus.
- Rääbis, Andriela. 2009. *Eesti telefonivestluste sissejuhatus: struktuur ja suhtlusfunktsioonid* (Dissertationes Linguisticae Universitatis Tartuensis 13). Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus.
- Soome-eesti suursõnaraamat. Eesti Keele Instituut. <https://arhiiv.eki.ee/dict/soome/>. (Vaadatud 10.05.2025).
- Sünonüümisõnastik. 2007. Eesti Keele Instituut. <https://arhiiv.eki.ee/dict/sys/>. (Vaadatud 24.05.2025).
- Toome, Heidi. 2025. „Vahel tundub, et tere on põhjendamatult kallid sõnad.“ Kas eestlane oskab tervitada? *Eesti Päevaleht*. <https://epl.delfi.ee/artikkel/120372461/vahel-tundub-et-tere-on-pohjendamatult-kallis-sona-kas-eestlane-oskab-tervitada>. (Vaadatud 22.05.2025).
- Watts, Richard J. 2003. *Politeness*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Wolfram, Walt & Natalie Schilling. 2015. *American English: Dialects and Variation* (3rd edition). Newark: John Wiley & Sons, Incorporated.
- ÕS 2018 = Eesti õigekeelsussõnaraamat ÕS 2018. Eesti Keele Instituut. <https://arhiiv.eki.ee/dict/qs/>. (Vaadatud 10.05.2025).

## The variation of verbal greetings in Estonian. Summary

The aim of this bachelor's thesis was to find out whether the age of the addressee and the familiarity of the interlocutors affect the use of verbal greetings in Estonian and if it does, how. For this purpose, I conducted an online survey. The survey consisted of 3 open-ended questions and 8 multiple-choice questions, where the respondents had to assess how often they use the greetings *tšau*, *tšauki*, *tere*, *tervist*, *hei*, *jou*, *terekest*, *tervitus*, *ahoi* and *hello* with different types of addressees. In the open-ended questions I asked the respondents if they can remember any more greetings they use that were not mentioned in the multiple-choice questions, if they have noticed that people of different ages use different greetings and if they can remember a situation where someone has used a greeting that seemed unexpected to them or a situation where they have doubted which greeting to use. 40 people aged 19-46 responded to the survey. The study is therefore based on people's opinions about how they speak, rather than data of the actual usage of greetings.

Based on the answers of the survey I found that the use of verbal greetings in Estonian depends on the level of familiarity between the interlocutors and the age of the addressee, with familiarity being more important. The lower the level of familiarity between the interlocutors and the older the addressee is compared to the speaker, the lower the variability of greetings used. In the case of the words *tere* and *tervist*, a pattern is noticeable – the older the addressee and the lower the level of familiarity between the interlocutors, the more these words are used. In the case of the remaining words studied, especially *tšau*, *tšauki*, *hei*, *jou* and *hello*, the opposite tendency occurs – the younger the interlocutor and the higher the level of familiarity between the interlocutors, the more these greetings are used. With close people like friends and parents the most commonly used word is *tšau* and with other types of addressees the most commonly used word is *tere*. The greetings *ahoi*, *terekest* and *tervitus* are overall very uncommon.

In addition to the 10 greetings studied in the multiple-choice questions, the respondents mentioned many other greetings they use, including for instance variations of *tšau* and *hei* (for example *tsauka*, *heipa*, *heihopsti* etc), English greetings, time-related greetings etc. An especially wide variation of greetings is used with close people. It is also more common to use creative and joking greetings with close people, while greeting strangers follows stricter linguistic patterns. According to the majority of respondents, people of different ages use different greetings – older people are more formal, while young people are more informal and use more slang and English greetings. The greetings *tervitus*, *tervist*, *terekest*, *ahoi*, *tere* and

its' variants are, in some respondents' opinion, used more by older people, while the words *hei*, *jou*, *hello*, *tšau* and its' variants are used more by younger people. However, there were conflicting opinions regarding the use of *tšau* and it was found that the addressees with whom people think it's appropriate to use *tšau* varies quite a lot.

## Lisa 1. Küsitlus

### Tervitussõnade kasutus eestikeelses suulises suhtluses

Mina olen eesti ja soome-ugri keeleteaduse eriala üliõpilane Mairin Mode ja uurin oma bakalaureusetöö raames tervitussõnade kasutuse varieerumist eestikeelses suulises suhtluses. Aitäh, et aitad küsimustikule vastates kaasa minu bakalaureusetöö valmimisele!

Küsimustik koosneb 8-st valikvastustega küsimusest, kus tuleb hinnata, kui sageli kasutad eestikeelses suulises suhtluses erinevaid tervitussõnu eri tüüpi vestluspartneritega, ning 3-st vaba vastusega küsimusest. Lisaks küsitakse vastaja taustaandmeid (sugu, vanus, emakeel, teised osatavad keeled). Taustaandmete kogumise eesmärk on teada saada, kas ja kuidas mõjutavad need vastuseid, näiteks kas erinevas vanuses inimesed kasutavad tervitussõnu erinevalt.

Küsimustikule vastamine võtab aega kuni 10 minutit. Vastama on oodatud täisealised isikud. Vastused on anonüümsed ning neid kasutatakse ainult bakalaureusetöö jaoks.

Täna osalemise eest!

#### Taustaandmed

##### \* Vanus

Siia väljale võib sisestada ainult numbreid.

##### \* Sugu

Palun valige üks järgnevatest vastustest.

- Naine  
 Mees  
 Muu / ei soovi vastata

##### \* Emakeel

Palun valige kõik sobivad variandid järgmistest valikutest.

Eesti keel

Muu:

Muud keeled, mida oskad (täpsusta, kas oskad keelt alg-, kesk- või kõrgtasemel)

Eelmine

Järgmine

\* Kui palju kasutate järgmisi tervitussõnu oma vanemaid suuliselt tervitades?

	Alati / peaaegu alati	Sageli	Mõnikord	Harva	Mitte kunagi
Tere	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Tervist	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Tšau	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Tšauki	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Hei	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Jou	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Terekest	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Tervitus	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Ahoi	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Hellou (hello)	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>

\* Kui palju kasutate järgmisi tervitussõnu oma vanavanemaid suuliselt tervitades?

	Alati / peaaegu alati	Sageli	Mõnikord	Harva	Mitte kunagi
Tere	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Tervist	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Tšau	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Tšauki	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Hei	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Jou	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Terekest	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Tervitus	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Ahoi	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Hellou (hello)	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>

\* Kui palju kasutate järgmisi tervitussõnu lähedast sõpra suuliselt tervitades?

	Alati / peaaegu alati	Sageli	Mõnikord	Harva	Mitte kunagi
Tere	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Tervist	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Tšau	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Tšauki	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Hei	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Jou	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Terekest	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Tervitus	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Ahoi	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Hellou (hello)	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>

\* Kui palju kasutate järgmisi tervitussõnu oma õppejõudu suuliselt tervitades?

	Alati / peaaegu alati	Sageli	Mõnikord	Harva	Mitte kunagi
Tere	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Tervist	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Tšau	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Tšauki	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Hei	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Jou	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Terekest	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Tervitus	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Ahoi	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Hello (hello)	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>

\* Kui palju kasutate järgmisi tervitussõnu, kui tervitate suuliselt kaastudengit, kellega koos peate hakkama tegema rühmatööd, aga kellega räägite esimest korda?

	Alati / peaaegu alati	Sageli	Mõnikord	Harva	Mitte kunagi
Tere	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Tervist	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Tšau	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Tšauki	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Hei	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Jou	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Terekest	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Tervitus	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Ahoi	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Hello (hello)	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>

\* Kui palju kasutate järgmisi tervitussõnu poes või kohvikus teenindajat tervitades?

	Alati / peaaegu alati	Sageli	Mõnikord	Harva	Mitte kunagi
Tere	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Tervist	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Tšau	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Tšauki	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Hei	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Jou	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Terekest	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Tervitus	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Ahoi	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Hello (hello)	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>

\* Kui palju kasutate järgmisi tervitussõnu endast nooremast võõrast inimest tervitades?

	Alati / peaaegu alati	Sageli	Mõnikord	Harva	Mitte kunagi
Tere	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Tervist	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Tšau	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Tšauki	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Hei	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Jou	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Terekest	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Tervitus	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Ahoi	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Hello (hello)	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>

\* Kui palju kasutate järgmisi tervitussõnu endast vanemat võõrast inimest tervitades?

	Alati / peaaegu alati	Sageli	Mõnikord	Harva	Mitte kunagi
Tere	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Tervist	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Tšau	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Tšauki	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Hei	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Jou	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Terekest	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Tervitus	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Ahoi	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Hello (hello)	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>

Kas Sul tuleb meelde tervitussõnu, mida suulises vestluses kasutate, aga mida selles küsitluses ei mainitud? Kui jah, siis too need välja ja kirjelda, kellega neid kasutate.

Kas oled märganud, et erinevas vanuses inimesed kasutavad erinevaid tervitussõnu? Kui jah, siis selgita, milliseid erinevusi oled märganud.

Kas Sulle meenub mõni olukord, kus keegi on Sind suuliselt tervitades kasutanud tervitussõna, mis tundus Sulle ootamatu, või mõni olukord, kus oled ise kahelnud, millist tervitussõna kasutada? Kui jah, siis kirjelda seda olukorda ja too välja, mis tervitussõnadega tegu oli.

Eelmine

Esita

## **Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja üldsusele kättesaadavaks tegemiseks**

Mina, Mairin Mode,

1) annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) minu loodud teose „Tervitussõnade kasutuse varieerumine eestikeelses suulises suhtluses“, mille juhendaja on Renate Pajusalu, reprodutseerimiseks eesmärgiga seda säilitada, sealhulgas lisada Tartu Ülikooli digitaalarhiivi kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni;

2) annan Tartu Ülikoolile loa teha punktis 1 nimetatud teos üldsusele kättesaadavaks Tartu Ülikooli veebikeskkonna, sealhulgas digitaalarhiivi kaudu Creative Commons'i litsentsiga CC BY NC ND 4.0, mis lubab autorile viidates teost reprodutseerida, levitada ja üldsusele suunata ning keelab luua tuletatud teost ja kasutada teost ärieesmärgil, kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni;

3) olen teadlik, et punktides 1 ja 2 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile;

4) kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei riku ma teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse õigusaktidest tulenevaid õigusi.

Mairin Mode

25.05.2025